

Кошіль Оксана Петрівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної
і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Україна наразі переживає надзвичайно складний період, період трансформації та викликів, пов'язаних із війною, зобов'язаннями у сфері європейської інтеграції та положень Цілей сталого розвитку. Процес трансформації в умовах війни – це великий виклик для всіх нас і водночас критична та базова необхідність для майбутнього. Навчання впродовж життя, уміння бути гнучкими й стійкими до глобальних змін, як ніколи є актуальним.

Без сумніву агентом змін у сфері освіти є педагог. Саме його діяльність вирішальним чином впливає на творення педагогічної реальності, як умови розвитку творчої особистості, яка здатна ставити і вирішувати соціально-значущі завдання [1, с. 154].

На всіх етапах розвитку освіти проблема формування та розвитку педагогічної майстерності була і залишається актуальною, тому що ефективність навчання та виховання підростаючого покоління, підготовки фахівців перебуває у прямій залежності від готовності та здатності викладача виконувати свої педагогічні функції [3, с. 286].

Актуальність проблеми педагогічної майстерності викладача закладу фахової передвищої освіти на сучасному етапі зумовлюють: швидкі зміни в суспільстві та технологіях, особистісно-орієнтоване навчання, необхідність розвитку критичного мислення у здобувачів освіти, дистанційне навчання. Відтак постійне самовдосконалення, удосконалення методик та підходів до навчання і виховання, а також готовність до впровадження інноваційних методів стають ключовими для успішної професійної діяльності викладачів у сучасному освітньому середовищі.

Модернізація фахової передвищої освіти вимагає постійних якісних змін в практичній діяльності викладача. Високий рівень педагогічної майстерності викладача є запорукою успішного реформування освіти в цілому. Невід'ємною умовою активної адаптації до нових вимог, компетентнісного підходу до освітнього процесу у закладі фахової передвищої освіти є удосконалення педагогічної майстерності як компоненту педагогічної культури кожного викладача.

Педагогічну культуру педагога визначають як сукупність вимог до особистості й професійної діяльності сучасного педагога, що зумовлюють рівень його особистісно-професійного розвитку, досягнення якого дозволяє свідомо самореалізуватися у творчій (інноваційній) педагогічній діяльності,

демонструвати властивості та якості компетентного професіонала і духовної людини [4, с. 63].

Ключовими компонентами педагогічної культури викладача визначаємо: професійні цінності, педагогічну мораль та етику, психологічну грамотність, комунікативні навички, гнучкість та адаптивність, професійний розвиток. Відтак, під педагогічною культурою розуміємо високий рівень професійної компетентності, етичності, соціальної відповідальності викладача, що впливає на якість освіти та формування особистості здобувача освіти.

Педагогічна майстерність як концепція охоплює не лише технічні аспекти викладання дисциплін, а також включає в себе: педагогічну креативність, емпатію, уміння мотивувати здобувачів освіти, адаптуватись до їхніх індивідуальних потреб. Педагогічна майстерність базується на поєднанні теоретичних знань з педагогіки з практичними навичками викладання, а також на постійному самовдосконаленні і рефлексії педагога щодо власної професійної діяльності.

Технології розвитку педагогічної майстерності стали предметом дослідження вітчизняних вчених: С. Гончаренко, І. Зязюна, Н. Клокар, Н. Ничкало, С. Сисоєвої, Н. Тарасевич та ін.; зарубіжних вчених: Д. Болл (Deborah Ball), Л. Дарлінг-Геммонд (Linda Darling-Hammond), Дж. Калдвелл Голт (John Caldwell Holt), Е. Еріксона (Erik Erikson) та ін., які висвітлювали різні аспекти та вносили свої унікальні підходи до розв'язання цієї проблематики.

Професійна компетентність є ключовим поняттям у будь-якій професії, включаючи освітню сферу. Професійна компетентність викладача визначає якість навчання та виховання здобувачів освіти, їхні успіхи, розвиток. Успішний викладач поєднує знання, навички і особистісні якості, щоб забезпечувати ефективне навчання, сприяти гармонійному розвитку особистості, формуванню ціннісних орієнтацій та громадянських якостей.

Педагогічна техніка викладача значною мірою визначає рівень професійної майстерності й успішність педагогічної діяльності. Педагогічна техніка є невід'ємною складовою у структурі професійної майстерності викладача, який потребує саморозвитку і самовдосконалення впродовж життя [2, с. 116].

Взаємозв'язок складових педагогічної майстерності полягає в тому, що кожен аспект взаємопов'язаний з іншими і взаємодоповнюється. Взаємозумовленість складових педагогічної майстерності полягає в тому, що їхні взаємовідносини визначають успішність та ефективність педагогічної діяльності викладача, що вказує на системність і комплексність цього процесу. Поєднання соціальної, предметної та особистісної спрямованості є ключовим елементом професійної майстерності викладача, оскільки ці складові взаємодоповнюються і впливають на якість його роботи та взаємодію із здобувачами освіти. Поєднання цих трьох спрямованостей у професійній майстерності викладача дозволяє створити ефективне освітнє

середовище. Викладачі, які успішно поєднують ці аспекти, здатні досягати високих професійних результатів.

Технології формування педагогічної майстерності викладача закладу фахової передвищої освіти визначаємо як систему методів, прийомів, інструментів та підходів, спрямованих на розвиток професійних компетенцій та особистісних якостей. Такі технології розробляються з урахуванням сучасних вимог до освіти, інноваційних підходів та наукових досліджень в галузі педагогіки. До ключових технологій формування педагогічної майстерності викладача закладу фахової передвищої освіти відносимо: портфоліо викладача, менторство та коучинг, професійний розвиток через навчання (участь у семінарах, тренінгах, конференціях, вебінарах, курсах підвищення кваліфікації), рефлексію, використання інноваційних технологій в освітньому процесі (інтерактивні дошки, віртуальні лабораторії, онлайн-ресурси, комп'ютерні програми), взаємодію та співпрацю, використання ефективних методів оцінювання, які спрямовані на підвищення якості навчання.

Відтак, вважаємо, що вказані технології формування педагогічної майстерності викладача закладу фахової передвищої освіти сприятимуть системному і цілеспрямованому розвитку педагогічної майстерності викладача як компоненту педагогічної культури, забезпечуючи можливості для професійного зростання і досягнення успіху у власній професійній діяльності.

Список використаної літератури

1. Кошіль О. П. Особистість педагога в контексті педагогіки добра І.А. Зязюна. *Збірник I Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова спадщина академіка Івана Зязюна у вимірах сучасності та майбутнього»*. Київ, 30-31 березня 2017 р. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. С. 153-155.
2. Кравець Р. Сутність педагогічної техніки викладача іноземної мови. *Витоки педагогічної майстерності*. 2023. Вип. 31. С. 111-119.
3. Пащенко Т. М. Проблемні ситуації як засіб розвитку педагогічної майстерності викладача вищої школи. *Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій»*. Глухів, 7 квітня 2023 р. Глухів.: Вид-во Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, 2023. С. 286-289.
4. Репко І. П., Степанець І. О. Формування професійно-педагогічної культури викладача педагогічного ЗВО: тенденції і принципи. *Педагогічний дискурс*. 2022. Вип. 33. С. 61-70.